

СПРИЙНЯТТЯ ОБРАЗУ ІСПАНСЬКОЇ ПРИРОДИ ЕРНЕСТОМ ХЕМІНГУЕЄМ НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ “FOR WHOM THE BELL TOLLS”

Турчанінова Н. Ю.

аспірант кафедри слов'янських мов факультету іноземної філології

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова

вул. Пирогова, 9, Київ, Україна

orcid.org/0000-0003-0987-6474

prokopovychn@gmail.com

Ключові слова: оцінка,
лінгвоімагологія, метафора,
персоніфікація, референт,
парадигма.

Інтерес одних народів до інших завжди був присутнім на усіх етапах становлення національної ідентичності тієї чи іншої етнічної групи та мав різне підґрунтя: географічне розташування, клімат, торгівля, війна. Жоден народ не може розвиватися ізольовано від усього світу, що свідчить про впливову роль зовнішніх факторів на становлення народу. Ті чи інші причини призводили до масової міграції населення, що, у свою чергу, спричинювало зіткнення культур та пробуджувало потребу вивчення іноземних мови, звичаїв та традицій різних країн. На сучасному етапі розвитку людства можемо зазначити, що стирання кордонів між державами, широкодоступний туризм та жага до пізнання світу підсилюють вивчення культурних особливостей одних етносів іншими. Водночас постає питання національного самозбереження ідентичності етносу в процесах міжкультурної комунікації. Лінгвоімагологія, як новітній напрямок сучасних лінгвістичних досліджень, займається вивченням відображення бачення одних народів в очах інших. Тією чи іншою мірою бачення та сприйняття одних народів іншими залучає оцінку, позитивну чи негативну. Разом із тим сприйняття та оцінення «іншого» активізує бачення «свого». Мета статті полягає в лінгвостилістичному аналізі оцінки образу іспанської природи Ернестом Міллером Хемінгуеєм у романі “For whom the bell tolls”. Беручи до уваги те, що мова є дзеркалом культури народу, дослідження вербалізації образу іспанської природи в тексті роману американського письменника може мати двосторонній характер. Згідно з основним принципом лінгвоімагології, дослідження образу країни характеризує не тільки саму країну, скільки того, хто її описує, тобто особистість письменника. Відтак маємо на меті дослідити не тільки бачення іспанських міст крізь призму американської ментальності, але й проаналізувати особистість Ернеста Хемінгуея як елітарного представника американської етнічної спільноти. Матеріалом дослідження було обрано текстові фрагменти роману “For whom the bell tolls”, у яких автор передає своє відношення та бачення іспанської природи. Результати дослідження можуть бути використані під час викладання курсів лінгвоімагології, міжкультурної комунікації, стилістики, лексикології, історії англійської мови на фахових спеціальностях.

THE PERCEPTION OF THE SPANISH NATURE IN THE NOVEL “FOR WHOM THE BELL TOLLS” BY ERNEST HEMINGWAY

Turchaninova N. Yu.

*Postgraduate Student at the Department of Slavic Languages
of the Faculty of Foreign Philology
National Pedagogical Dragomanov University
Pyrohov str., 9, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0003-0987-6474
prokopovychn@gmail.com*

Key words: *evaluation, linguoimagology, metaphor, personification, referent, paradigm.*

The interest of one nations to the others has always been present at all stages of the formation of national identity of any ethnic group and has always had different reasons: geographical position, climate, trade, war. No people can develop in isolation from the rest of the world and an influential role of external factors on a formation of any nation proves that. For one reason or another a mass migration has been led to, which, in turn, has caused clashes of cultures and aroused an interest of learning of other languages, traditions and customs. At the present stage of human development, we can state that blurring of borders between states, widely accessible tourism and the thirst for knowledge of the world have enhanced the study of cultural features of different ethnic groups. At the same time, the question of national self-preservation of ethnic identity in the processes of intercultural communication arises. Linguoimagology, a new direction of modern linguistic studies, focuses on studying of the reflection of vision of one nations in the eyes of other nations. To one degree or another, vision and perception of one nations by others always involve evaluation, either positive or negative. However, perception and evaluation of something “other” activates the vision of “self”. The aim of the article is to analyse linguoimagologically the evaluation of the image of the Spanish nature in the novel “For whom the bell tolls” by Ernest Hemingway. Taking into the account the fact that language is a reflection of culture of a nation, the research of the verbalization of the image the Spanish nature in the novel “For whom the bell tolls” by a famous American writer Ernest Hemingway can have a bilateral nature. According to the main principle of linguoimagology, a research of an image of a nation can characterize not only a country itself, but the one who analyses a country, a writer. Hence, our purpose is to analyse not only the Spanish nature through the prism of the American mentality, but also to study the personality of Ernest Hemingway, as an elite representative of the American ethnical society. The text fragments of the novel “For whom the bell tolls” which reveal the evaluation of the Spanish realities have been chosen as the material of the study. The results of the research can be used in teaching intercultural communication, stylistics, lexicology, the history of the English language, linguoimagology in professional specialties.

Постановка проблеми. Одним із найактуальніших напрямків лінгвістичних досліджень на сучасному етапі постає лінгвоімагологія. Дана галузь мовознавства займається дослідженням образу країни в мовній свідомості представників іншої країни [1, с. 9]. Основоположником цього новітнього напрямку сучасного мовознавства є професор, доктор філологічних наук Л. П. Іванова. Лінгвоімагологія сформувалась на базі різних мовознавчих галузей, але Л. П. Іванова визна-

чає дисципліну як «напрямок мовознавства в рамках теорії комунікації» [2, с. 148].

Беручи до уваги сучасні світові тенденції та нестабільну воєнно-політичну ситуацію, збільшується потреба та інтерес до вивчення культурних особливостей різних етнічних спільнот. Наразі є чимала кількість досліджень, проведених у лінгвоімагологічному руслі. Відтак було досліджено образ Англії (О. В. Тупчий), Туреччини (М. М. Брик, А. А. Мороз), Німеччини та Франції

(Л. П. Іванова). У нашому дослідженні ми вивчаємо цілісний образ Іспанії в мовних свідомостях представників американської та радянської лінгвокультур. У даній статті ми фокусуємо увагу на аналізі образу іспанської природи у свідомості американського письменника Е. Хемінгуея.

Мета статті полягає в дослідженні вербалізації образу іспанської природи в романі Ернеста Хемінгуея “For whom the bell tolls”. Одними із найголовніших завдань аналізу є визначення основних лінгвостилістичних засобів реалізації образу іспанської природи в англомовному тексті, категоризація виявлених засобів відповідно до їх приналежності до мовних рівнів, виявлення головних тенденцій та мотивів вживання лінгвостилістичних девайсів автором, дослідження особистості письменника. **Об’єктом** дослідження виступають фрагменти текстів із відображенням лінгвостилістичної оцінки іспанської природи у свідомості Е. Хемінгуея, у яких автор виражає своє бачення природи в Іспанії. **Предметом** дослідження є лінгвостилістична вербалізація образу іспанської природи у свідомості Е. Хемінгуея.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ернест Міллер Хемінгуей вважається одним із найвизначніших представників американської літературної спадщини. Одним із центральних напрямків творчості автора була Іспанія. Із самого початку Іспанської Революції 1936–1939 рр. та до її завершення Е. Хемінгуей був учасником багатьох подій як кореспондент американської газети. Апогеєм впливу іспанських подій на творчість Ернеста Хемінгуея стала поява роману “For whom the bell tolls”, в якому «показані усі сторони громадянської війни в Іспанії та представлені антифашистські переконання Е. Хемінгуея» [3, с. 260].

Основний зміст творчості Е. Хемінгуея був визначений війною, долею «втраченого покоління», пошуками істинних цінностей життя. Будучи громадянином Сполучених Штатів Америки, Е. Хемінгуей ніколи не приховував своєї любові до однієї країни: Іспанії. З Іспанією та іспанським народом письменник переживав найважчі роки її історії. Період Іспанської Революції 1936–1939 рр. відіграв особливу роль у становленні авторської особистості Е. Хемінгуея та став підґрунтям для появи найбільш значущого твору письменника – роману “For whom the bell tolls”, в якому висвітлені усі жахи громадянської війни в Іспанії та представлені антифашистські переконання Е. Хемінгуея.

При створенні образу країни письменники закладають в нього свої національні риси, характеристики національно-культурної спільноти та особливості історичного написання творів через підбір мовних засобів реалізації образу.

Реалізація всіх рівнів мовної структури у художньому творі веде до повного усвідомлення читачами основних концептів, ціннісних орієнтирів, оцінок реалій, почуттів та емоцій, які письменники початково вкладають у свої твори. Правильна інтерпретація лінгвостилістичних одиниць відбувається завдяки теорії висунення/актуалізації мовної одиниці (Празькі школа) на передній план, що забезпечує розпізнання девайсу, за формою якого стоїть глибокий закладений автором зміст та функції у контексті, та теорії домінанти (школа російського формалізму), яка розглядає домінанту як ідею художнього твору. Об’єднання теорії висунення та теорії домінанти призводить до актуалізації мовних засобів, що використовуються для позначення ідеї (концепту) твору, яка відображає авторську точку зору, займає головне, домінуюче положення в ряді знайдених актуалізованих вживань [4, с. 14].

Спираючись на той факт, що набір лінгвостилістичних засобів реалізації образу країни в англомовному романі “For whom the bell tolls” є невичерпним, ми приділятимемо увагу найчастіше вживаним та найбільш розповсюдженим мовним засобам семантичного рівня, адже з-поміж усіх інших засобів вони є потужними елементами створення образу, які базуються на побудові асоціацій. У нашому дослідженні ми зосереджуємо на дослідженні ролі метафори, порівняння, персоніфікації та епітетів. Пошук даних лінгвостилістичних засобів та їх аналіз буде здійснюватися через контекстуальний аналіз лексичних одиниць, семантичних структур та комунікативних параметрів.

Для опису метафоричних сполучень у романі Е. Хемінгуея залучаємо модель опису метафор Н. В. Павлович. Слідуючи твердженню дослідниці, «кожен образ існує не сам по собі, а в ряді інших – ззовні, можливо, відмінних, але в глибинному сенсі тотожних образів – і разом із ними реалізує певний закон, модель, правило або ... парадигму» [5, с. 7]. Термін «парадигма образу» визначається дослідником як «інваріант ряду подібних йому образів, який складається з двох стійких смислів, пов’язаних відношенням ототожнення. Ці смисли: те, що ототожнюється, чи порівнюється – лівий член парадигми і те, з чим відбувається порівняння – правий член парадигми» [5, с. 7].

Процес дослідження метафоризованих образних парадигм займає вагому позицію у сучасній когнітивній лінгвістиці, адже уможливує встановлення світоглядних доміант представників різних лінгвокультурних спільнот та, як результат, робить можливим відтворення художньої картини світу письменника, оскільки образна система автора віддзеркалює його внутрішні інтенції, світоглядні особливості та ціннісні орієнтири.

Опис природи в романі Ернеста Хемінгуей “For whom the bell tolls” займає особливе місце у вербалізації образу Іспанії. Ми виділили ряд метафоричних парадигм, які представляють те, якою автор бачив природу Іспанії під час Револуції. Нами були складені та прокласифіковані образні парадигми відповідно до понять, які вони позначають: ПРИРОДА-ЛЮДИНА, ПРИРОДА-БУДИНОК, ПРИРОДА-ПОЧУТТЯ\ВІДЧУТТЯ.

У ході аналізу було виявлено, що парадигма ПРИРОДА-ЛЮДИНА вміщує найбільшу кількість прикладів. Аргументуємо цей факт тим, що Е. Хемінгуей надзвичайно захоплювався іспанською природою та сприймав її як живу істоту, наділяючи рисами, притаманними лише людям.

Для створення образу іспанської природи у якості кореляту автор застосовує риси людського обличчя та тіла: *the face of the mountain* [6, с. 5] / обличчя гори, *at the foot of the ledge* [6, с. 5] у *нижній берегового рифу*, *brown shoulder of the mountain* [6, с. 38] / *коричневе плече гори*. Очевидно, що автор позитивно оцінює іспанську природу, персоніфікуючи її та ототожнюючи її з людиною. Також Ернест Хемінгуей бачить схожість локонів людського волосся з водою: *the curl of the falling water* [6, с. 4] / *локон стікаючої води*.

Іспанське небо Е. Хемінгуей бачить в образі людського одягу: *the sky was now heavy and gray ... the gray becoming uniform* [6, с. 184] / *зараз небо було тяжким та сірим ... сірість (неба) стає уніформною*. Схожість з людиною полягає у тому, що тільки людям притаманно одягатися. Цікавим видається ототожнення неба з уніформною та застосування відповідного кольору, адже відомо, що у більшості випадків колір уніформи буває сірий або синій. Ототожнення кольору іспанського неба із кольором уніформи не є випадковим. Уважаємо, що сприйняття реалій Ернестом Хемінгуеем під час Револуції відбувалось через призму воєнних подій.

Взагалі небо сприймається автором лише з позитивною оцінкою: *in the high Spanish sky* [6, с. 28] / *у високому іспанському небі*, *He looked up at the bright, high, blue, early summer sky* [6, с. 322] / *він подивився вгору на світле, високе, блакитне, ранкове, літнє небо*, *the sky was very clear* [6, с. 433] / *небо було дуже чисте*. Епітети та перерахування *bright, high, blue, early summer / світле, високе, блакитне, ранкове, літнє* відіграють образотворчу та експресивну роль і задають певного темпу висловлюванню.

Події роману “For whom the bell tolls” відбуваються у гірських лісах, де переважну більшість рослин складають сосни, тому сосни присутні у великій кількості описів іспанської природи. Автор звертає увагу на ці дерева та зображує їх символом іспанських гір та лісів. Своє сентимен-

тальне ставлення до сосон Е. Хемінгуей виражає, приписуючи їм людські якості: *the sharper odor of the resinous sap from the cut limbs* [6, с. 269] / *різких запах смолистого соку/крові з відрізаних кінцівок*. Така характеристика дерев є свідченням жалю автора по відношенню до дерев та має сильний експресивний та образотворчий ефект.

Персоніфікація сосон вживається також у такому виразі: *the long patches of pine trees that stretched up the highest slope* [6, с. 336] / *довгі клапти сосон, які потягувалися догори, аж до найвищого схилу*. Перш за все, Е. Хемінгуей помічає схожість розташування сосон у лісі з *patches* – шматки тканини [6, с. 194]. Далі персоніфікація *stretched up the highest slope / які потягувалися догори, аж до найвищого схилу* наділяє дерева діями, які властиві лише живим істотам, задля досягнення емоційного та експресивного впливу на адресата.

Метафоризації піддається і гірська дорога: *the road dipped into the fog* [6, с. 418] / *дорога пірнула в туман*. Персоніфікація у даному виразі зображує дорогу як живу істоту, що вміє пірнати, як людина.

Пагорби ототожнюються з хворобою, на яку, зазвичай, хворіють люди, та грудьми молодої дівчини: *It is shaped like a chancre. Or the breast of a young girl with no nipple. ... and this is like a chancre* [6, с. 320] / *Він у формі виразки. Або грудей без соска молодої дівчини. ... та він ніби виразка*. Парцеляція зображує наплив почуттів та емоційний стан автора, у якому він знаходиться. Рамкове повторення виразу *like a chancre / як виразка* акцентує увагу на тому, що пагорби, очевидно, оцінювалися Е. Хемінгуеем негативно, адже у них автор розгледів схожість з надзвичай неприємною та болючою патологією шлунку.

Людський подих виступає в ролі корелята задля метафоричного представлення тепла, що йшло від землі: *... the warmth of the earth breathed warmly up at the snow* [6, с. 293] / *тепло землі дмуло теплим подихом вверх на сніг*.

Цікавим видається приписування автором горам власного запаху, як у людей: *the mountains that smelled of the pines and of the dew on the grass* [6, с. 62] / *гори пахнули соснами та рососою на траві*.

Персоніфікація струмка та авторське наділення його людським умінням має образотворчий ефект: *Only Robert Jordan stood looking across the high mountain meadow with the trout brook running through it* [6, с. 101] / *Тільки Роберт Джордан стояв, дивлячись на луг високо горах та на струмок з фореллю, який пробігав через нього*.

ЛЮДИНА-БУДІВЛЯ. У межах цієї парадигми будівля використовується для підкреслення того, що природа виступала у свідомості Е. Хемінгуейя як цілісний будинок з усіма необхідними

частинами та була образом затишку. Відомо, що головні герої роману переходили в гірських печерах. Можливо, саме нестаток комфортного житла і спонукав автора ототожнювати природу із будівлями. *Brown, pine-needled floor of the forest* [6, с. 3] / *Коричнева, вкрита сосновими голками підлога лісу, lying back on the floor of the forest* [6, с. 28] / *лежачи на спині на підлозі лісу*. У даному виразі корелятом виступає підлога, а епітети *Brown, pine-needled* створюють образотворчий ефект на читача.

Ущелини в горі метафоризуються за допомогою кореляту, що позначає миску: *a rounded gulch-head shaped like an upturned basin* [6, с. 144] / *округла виїмка формою нагадувала поставлену боком миску*. Порівняння з мискою *shaped like an upturned basin* відіграє експресивну функцію та використовується задля емоційнішого представлення дійсності.

Образ природи, а саме образ природного світла, яке бачив автор у лісі, вербалізується за допомогою порівняння з кафедральним собором: *the light coming through the tree trunks in patches as it comes through the columns of a cathedral* [6, с. 338] / *світло проходило крізь стовбури дерев, як зазвичай проходить через колони собору*. Дане порівняння слугує засобом емоційного впливу на читача та вказує на те, що Ернест Хемінгуей був уважним до деталей.

ПРИРОДА – ЛЮДСЬКІ ПОЧУТТЯ/ВІДЧУТТЯ. У межах даної парадигми *boredom/нудьга* використовується для характеристики соснового лісу: *But the pine tree makes a forest of boredom. ... A forest of pine trees is boredom* [6, с. 102] / *Але сосни роблять ліс нудним. ... Сосновий ліс є нудьгою*. Очевидно, дана людська емоція має негативну конотацію, тому, припускаємо, що сосновий ліс викликав у Ернеста Хемінгуея негативні почуття та емоції. Повторення на початку та в кінці цитати слова *boredom / нудьга* має експресивне значення.

Висновки і перспективи подальших розробок. Узагальнюючи проаналізовані випадки лінгвостилістичної вербалізації оцінки образу іспанської природи у романі “For whom the bell tolls”, зазначаємо, що оцінка є переважно позитивною. Хоча знайдено один випадок негативної оцінки іспанської природи при асоціації із хворобою. Розподіл мовних засобів на відповідні референтні групи полегшив вивчення оцінки образу природи в Іспанії. Аналіз референтів та корелятивів дозволив виявити, що увага автора, більшою мірою, зосереджувалась на поняттях концептуальної сфери ЛЮДИНА, меншою – на поняттях НЕЖИВОЇ ПРИРОДИ. Також Е. Хемінгуей приділяє увагу духовно-емоційній сфері людини, ототожнюючи природу Іспанії із людськими почуттями та емоці-

ями, що дозволяє припустити більш особистісне та поетичне сприйняття автором природи.

Звертаємо увагу на те, що в ході аналізу нами було виявлено застосування Е. Хемінгуеєм лінгвистичних засобів стилістичного рівня, а саме: метафори, персоніфікації, порівнянь та епітетів, які відіграють у тексті роману “For whom the bell tolls” естетичну та емоційно-оцінну функції. Крім того, підбір таких стилістичних засобів для вербалізації образу природи в Іспанії характеризує автора як поетичну особистість.

Отже, відношення Ернеста Хемінгуея до природи Іспанії є досить персоніфікованим та метафоризованим, що робить оцінку образу іспанської природи швидше позитивною, адже проаналізовані метафори, порівняння, персоніфікація, епітети, що залучаються в романі “For whom the bell tolls”, мають позитивну семантику та відображають оцінку автора.

Вважаємо, що дослідження багатогранного образу Іспанії не може обмежуватися лише аналізом сприйняття та осмислення іспанської природи Ернестом Хемінгуеєм. Тому перспективи подальшого вивчення образу Іспанії вбачаємо в можливості дослідження інших складових частин цілісного образу в етнічних мовних свідомостях та національних мовних картинах світу представників інших лінгвокультурних спільнот.

ЛІТЕРАТУРА

1. Иванова Л. П. Лингвоимагология как краеугольный камень теории коммуникации и практические основы межкультурного общения. *Коммуникативные исследования*. 2014. № 1. С. 9–16.
2. Иванова Л. П. Жанровые основания лингвоимагологического анализа. *Жанры речи* : материалы междунар. научной конф. Саратов : Слово, 2016. С. 148–155.
3. Краткая литературная энциклопедия: в 4 т. / гл. ред. А. А. Сурков. Москва : Иаков-Лакнесс, 1987. Т. 3. 854 с.
4. Кухаренко В. А. Інтерпретація тексту. Навчальний посібник для студентів старших курсів факультетів англійської мови. Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. 272 с.
5. Павлович Н. В. Язык образов. Парадигмы образов в русском поэтическом языке. Москва, 1995. 491 с.
6. Hemingway E. For whom the bell tolls. London : Vintage Classics, 2005. 490 p.

REFERENCES

1. Ivanova, L. P. (2014) Linguoimagology as a central notion of the theory of communication and the practical basics of intercultural communication [Linhvoimaholohiia kak kraineuholnyi kamen teorii komunikatsii i prakticheskie osnovy

- mezhkulturnoho obshcheniia] *Kommunikativnyie issledovaniia*. № 1, pp. 9–16.
2. Ivanova, L. P. (2014) Basics of the genre in the linguoimagological studies [Zhanrovyie osnovaniia linhvoimaholohicheskoho analiza] *Zhanry rechi*. Materialu mezhdynarodnoi naychnoi konferenzui [The materials of the international scientific conference], Saratov, № 1, pp. 148–155.
  3. Kratkaia literatyrnaia entsuklopediia [The short literature encyclopedia] / Hlav. red. A. A. Syrkov. M. : Iakov-Laksen, 1987. T. 3. S. 676–678.
  4. Kyharenko, V. A. (2004) Text interpretation. Coursebook for senior students of English faculties [Interpretatsiia tekstu. Navchalnyi posibnik dlis studentiv starshuh kursiv fakyltetiv anhliskoi movu]. Vinnytsia, Nova Knuha. 272 s.
  5. Pavlovych, N. V. The language of images. The paradigms of images in the Russian poetic language [Iazuk obrazov. Paradigmu obrazov v russkoi poeticheskoi rechi]. Moskva. 491 s.
  6. Hemingway, E. For whom the bell tolls. London : Vintage Classics, 2005. 490 p.